

- *Docent-/college-uren Research Master*
- *Proefschriften (als een vorm van ‘productie van kennis’)*

Voorbeelden voor beoordelingscriterium (2): ‘Aantoonbaar gebruik door peers van de aantoonbare producten van de onderzoeker’

- Recensies
- Citaties⁴
- Gebruik van ontwikkelde modellen of methoden
- Bijdrage aan theorie-/modelvorming, aan methodeontwikkeling, aan wetenschappelijke schoolvorming
- *Proefschriften (als de kweek van *Nachwuchs* en wetenschappelijke schoolvorming)*
- *Research Master-afgestudeerden*
- *PhD’s in eerste baan binnen wetenschap nadat zij zijn gepromoveerd*

Voorbeelden voor beoordelingscriterium (3): ‘Aantoonbare blijken van erkenning door peers vanwege de aantoonbare producten van de onderzoeker’

- Wetenschappelijke prijzen (ook thesisprijzen)
- Prestigieuze nationale en internationale onderzoekssubsidies, persoonsgebonden subsidies
- Lidmaatschappen (inter)nationale jury’s, visitatiecommissies, wetenschappelijke redacties
- Lidmaatschappen van wetenschappelijke organisaties zoals de KNAW
- Lidmaatschappen van wetenschappelijke programmacommissies
- *Keynote*-lezingen op wetenschappelijke congressen
- Eredocoraten
- *Visiting professorships*

Voorbeelden voor beoordelingscriterium (4): ‘Aantoonbare producten voor externe doelgroepen’

- Boeken/boekdelen voor breed publiek
- Monografieën voor breed publiek
- Artikelen in vakbladen, op wetenschapspagina’s en digitale kennissites
- Projecten in opdracht en/of i.s.m. doelgroepen
- Voordrachten voor professionals of breed publiek
- Bijdragen aan het publieke debat en expert-optredens in nationale en internationale media
- Fondsenwerving
- *Handboeken voor onderwijs in bachelor en (gewone) master*
- *Training van professionals*

---

⁴ Wellicht is het in de toekomst mogelijk om het downloaden van online artikelen te meten, parallel aan de citatie-indices. Dat zegt immers ook iets over de belangstelling voor een publicatie en wordt door *open access* ook steeds belangrijker (De Jonge Akademie, 2012).

- *Docent-/college-uren bachelor en (gewone) master*

Voorbeelden voor beoordelingscriterium (5): 'Aantoonbaar gebruik door externe doelgroepen'

- Aantoonbaar gebruik door professionals (citaties in vaktijdschriften, richtlijnen, leerboeken, etc.)
- Aantoonbaar gebruik door politici en beleidsmakers (Kamervragen en -antwoorden, citaties in Tweede Kamerstukken en beleidsnota's, citaties door EU-gremia en internationale organisaties, *evidence-based policy*)
- Aantoonbare bijdrage aan maatschappelijke vraagstukken (citaties, referenties, gebruik van kennis in publieke media, waaronder wetenschapsprogramma's)
- *Bachelor- en (gewone) master-afgestudeerden*
- *PhD's in eerste baan buiten wetenschap*

Voorbeelden voor beoordelingscriterium (6): 'Aantoonbare blijken van erkenning door externe doelgroepen'

- Maatschappelijke prijzen
- Lidmaatschappen van nationale organisaties zoals van de WRR, de Gezondheidsraad, de Onderzoeksraad voor Veiligheid, en van internationale organisaties
- Lidmaatschappen van wetenschappelijke adviesraden van maatschappelijke organisaties (patiëntenverenigingen, NGO's, culturele instellingen, e.d.)
- *Lidmaatschappen van jury's voor scriptieprijsen*
- *Prijzen scripties bachelor en (gewone) master*

5. TOEPASSING VAN HET VOORGESTELDE RAAMWERK: ENKELE VOORBEEDEN

Deze sectie geeft enkele praktijkvoorbeelden van de toepassing van het voorgestelde raamwerk. De voorbeelden maken duidelijk hoe beslissingen kunnen worden genomen: in eerste instantie op basis van het onderscheid tussen wel en niet voldoende zijn van het werk van de beoordeelde onderzoeker of onderzoeksgroep, en in tweede instantie op basis van het onderscheid tussen wel en niet excellent zijn van dat werk.

Het betreft vier voorbeelden: een jonge onderzoeker, een kandidaat voor een hoogleraarsbenoeming, een jonge onderzoeksgroep en een vakgebied.

VOORBEELD 1: JONGE ONDERZOEKER OP TERMIJN VAN UHD NAAR HOGLERAAR?

Recentelijk is een jonge econoom bevorderd tot UHD, en daarmee heeft hij een vaste aanstelling. In 2007 haalde hij zijn PhD, en sindsdien heeft hij tweemaal gepubliceerd in het toptijdschrift de *American Economic Review*. Dat deed hij wel samen met coauteurs, maar die lieten weten dat de jonge econoom zelf de motor was achter het gehele onderzoek. De twee artikelen zijn al veelvuldig geciteerd. Op het moment van bevordering had hij vijf papers in de pijplijn bij verschillende *peer reviewed* tijdschriften, waarvan één bij weer een toptijdschrift. Naast zijn wetenschappelijke publicaties geeft de jonge econoom al jaren onderwijs in het Bachelor 3 en begeleidt hij scripties in zowel de bachelor- als de masterfase. De evaluaties van zijn onderwijs zijn zonder uitzondering uitstekend. Hij heeft tientallen presentaties in vooral het buitenland gegeven, zowel tijdens congressen als tijdens meer besloten seminars. Hij beoordeelt manuscripten voor vele tijdschriften, waaronder ook weer de toptijdschriften in het vakgebied. Wanneer gevraagd, maar ook

uit eigen beweging, levert de jonge econoom bijdragen aan het maatschappelijk debat via opiniepagina's van de faculteit alsook in Nederlandstalige media zoals het vakblad *Economisch Statistische Berichten*. De aanvullende referentiebrieven maakten gewag van een 'origineel denker', en ook van een 'warme persoonlijkheid'. De decaan heeft de jonge econoom voorgehouden dat promotie naar een hoogleraarschap binnen enkele jaren kan worden bereikt als hij op alle bovenstaande terreinen de portefeuille in kwaliteit en kwantiteit uitbreidt, alsook dat hij zich opwerpt als aanspreekpunt voor jong talent opdat het zichtbaar is dat dit de kwaliteit is die de faculteit graag aan zich bindt.

VOORBEELD 2: KANDIDAAT VOOR EEN HOGLERAARSBENOEMING?

De benoemingsadviescommissie heeft niet te klagen over het aantal kandidaten uit binnen- en buitenland dat belangstelling heeft getoond voor de vacature voor een hoogleraar politieke wetenschap. Nu moet daaruit een beperkt aantal kandidaten worden uitgenodigd voor een gesprek met de commissie en een presentatie voor de hele staf. Naast wetenschappelijke kwaliteit spelen bestuurlijke ervaring en leidinggevende capaciteiten natuurlijk een belangrijke rol bij deze functie. Bij het beoordelen van de onderwijskwaliteit wordt gekeken naar de portefeuille aan gegeven cursussen, de meegestuurde evaluaties van studenten en de ervaring met promotiebegeleiding. Er is een kandidaat die al een drietal promovendi naar de eindstreep heeft gebracht, maar hij heeft geen ervaring met grote hoorcolleges en een van de commissieleden rapporteert ook over een rammelende presentatie op een recent congres. Gelukkig zijn er andere kandidaten met een meer evenwichtig beeld. Dan worden de publicatielijsten naast elkaar gelegd. Gegeven de publicatie- en citatiecultuur in de politicologie heeft het berekenen van 'de H' van de kandidaten weinig zin, maar op dit niveau wordt wel een redelijk aantal artikelen in internationale *peer reviewed* tijdschriften verwacht. Steeds vaker geven kandidaten in hun publicatielijst ook de gemiddelde impactfactor van het tijdschrift over de laatste vijf jaar aan, maar ook los daarvan heeft de commissie een redelijk eensluidend beeld over de reputatie van de belangrijkste tijdschriften. Zonder dat soort tijdschriftartikelen komt een kandidaat niet ver, maar hoofdstukken in geredigeerde bundels tellen bijna even zwaar. Hier kijkt de commissie naar de redacteurs van die bundels, maar vooral naar de uitgevers: bij de grote *university presses* en bij commerciële uitgevers als Palgrave of Routledge is ook sprake van een stevig *review*proces. Coauteurschappen tellen zeker mee, maar van een potentieel hoogleraar in dit vakgebied verwacht de commissie toch ook *single-authored* publicaties en als het even kan een boek. De commissie had elke kandidaat gevraagd een paar publicaties mee te sturen. Een van de kandidaten valt af omdat zij ook voor dat doel alleen artikelen had meegestuurd die samen met anderen waren geschreven. Bij nader onderzoek blijkt dat zelfs haar proefschrift bestaat uit artikelen en papers die zij samen met haar promotor en copromotor heeft geschreven. De twee meest kansrijke kandidaten, een buitenlandse en een Nederlandse, zijn ongeveer even lang actief. Beiden kunnen bogen op een mooie publicatielijst en hun meegestuurde publicaties zijn enthousiast ontvangen, ook door de commissieleden uit andere subdisciplines.

De buitenlandse kandidaat heeft naast diverse artikelen en hoofdstukken samen met collega's een inleiding op het vakgebied geschreven voor het onderwijs. Hij is lid van de redactiecommissie van enkele vooraanstaande tijdschriften. De Nederlandse kandidate heeft naast internationale publicaties ook een paar artikelen in de enige twee gerefereerde Nederlandstalige tijdschriften op haar naam, en een Nederlandstalig boek voor een breder publiek dan alleen vakgenoten. Zij speelt een belangrijke rol in het publieke debat. Zij is net buiten de prijzen gevallen voor een persoonsgerichte subsidie, terwijl de buitenlandse concurrent in eigen land wel een prestigieuze subsidie in de wacht heeft gesleept, maar de commissie weet ook dat de honoreringspercentages voor politicologen in Nederland lager zijn. Er zullen nog enkele kandidaten worden opgeroepen, maar de commissie vermoedt dat haar straks een lastige afweging wacht tussen deze twee.

VOORBEELD 3: BEZUINIGEN OP JONGE ONDERZOEKSGROEP?

De onderzoeksgroep is ontstaan rond de activiteiten van twee hoogleraren in de sociale en culturele antropologie. Beiden hebben succes met betrekking tot het binnenhalen van plaatsen voor promovendi en postdocs in het kader van individuele aanvragen en grotere projecten (NWO, Europese fondsen). Zij stimuleren UD's en UHD's in vaste dienst om aanvragen in te dienen en te publiceren in internationale toptijdschriften zoals *American Ethnologist*, *Cultural Anthropology*, *Current Anthropology*, *Social Anthropology*, *Journal of the Royal Anthropological Institute*, alsmede in vooraanstaande tijdschriften op het gebied van *area studies* en met een thematische focus. Monografieën worden gepubliceerd bij gerenommeerde uitgeverij (*University Presses*, Brill, Berg, Berghahn, Blackwell, Routledge, en Palgrave). Enkele promovendi slagen er reeds voor de verdediging van de dissertatie in om artikelen te publiceren in bundels en *ge-refereerde* tijdschriften; zij promoveren cum laude. Goed publicerende postdocs worden gestimuleerd om een Veni-aanvraag in te dienen. Er heerst een stimulerend onderzoeksklimaat. Dat blijkt uit het organiseren van minimaal twee internationale workshops per jaar, maandelijke seminars voor de onderzoeksgroep, een veelbezochte Nederlandstalige weblog waarin onderzoeksresultaten aan een breed publiek worden gepresenteerd, en de publicatie van (*single-authored*) artikelen, boeken en bundels. De onderzoeksgroep heeft nationaal en internationaal aanzien, hetgeen blijkt uit uitnodigingen aan de senior onderzoekers en postdocs voor *keynotes*, lezingen, bijdragen aan workshops, en citaties. De hoogleraren zetten zich actief in voor de verdere ontwikkeling van de promovendi, die op eigen naam kunnen publiceren. Daarnaast nemen leden van de onderzoeksgroep deel aan het maatschappelijk debat via kranten, websites en sociale media en vervullen zij een adviserende rol bij organisaties en instellingen op het gebied van ontwikkelingssamenwerking en wereldcultuur. Kortom: de onderzoeksgroep geeft er duidelijk blijk van op een hoog niveau te functioneren. Om die reden kan een decaan beslissen deze groep bij bezuinigingen uit de wind te houden.

VOORBEELD 4: LANDELIJK OORDEEL OVER EEN VAKGEBIED?

Een landelijke visitatiecommissie Rechtsgeleerdheid bracht onlangs haar rapport uit. Na afloop van de presentatie toonden alle betrokken partijen zich tevreden over het beoordelingsproces. Universitaire bestuurders, onderzoeksdirecteuren en gevisiteerde onderzoeksgroepen hadden zo hun opmerkingen bij de uitkomsten, maar breed gedeeld was de conclusie dat de commissie transparant te werk was gegaan met aandacht voor de ontwikkelingsstadia waarin de verschillende onderzoeksgroepen zich bevonden. Bovendien toonde men zich verheugd over het feit dat de commissie aan de ene kant oog had voor de thematische en methodische verschillen tussen de te evalueren onderzoeksgroepen, maar dat ze tegelijkertijd strak de hand hield aan een uniforme systematiek voor de beoordeling van het doen van rechtsgeleerd onderzoek, het gebruik daarvan door derden (*peers* en samenleving) en de erkenning die onderzoeksgroepen daarvoor ontvingen. De commissie had in een vroeg stadium duidelijk gemaakt dat oog voor inhoudelijke variëteit (juridisch/dogmatisch, inter-/multidisciplinair, nationaal/internationaal) geenszins betekende dat de commissie de groepen niet aan de hand van hetzelfde raamwerk wat betreft wetenschappelijke kwaliteit en maatschappelijke relevantie zou beoordelen. Daarmee had de commissie de discipline uitgedaagd om voorafgaand aan de visitatie scherp te maken waar men op wenste te worden afgerekend. Nadat de decanen rechtsgeleerdheid deze handschoen hadden opgepakt, werd op het niveau van kwaliteitsindicatoren onder meer duidelijk dat op de publicatielijst van onderzoeksgroepen niet alleen artikelen geschreven door meerdere auteurs kunnen staan, maar dat kwaliteit ook kan worden afgemeten aan aantallen boeken die zijn verschenen bij een gerenommeerde uitgeverij, waarbij boeken op naam van een individuele onderzoeker (*single-authored books*) een extra indicatie voor kwaliteit kunnen zijn. Duidelijk werd ook dat gebruik door *peers* niet of nauwelijks zou worden gevonden in het tellen van citaties (wat praktisch onmogelijk is, gegeven zowel de thematische rijkdom van het vakgebied en daarmee het brede palet aan tijdschriften en boeken als ook de variëteit in het oogmerk waartoe wordt geciteerd), maar in de aantoonbare bijdrage aan nationale en internationale wetenschappelijke schoolvorming. Ook een stimulerende en zichtbare wisselwerking tussen onderzoek en onderwijs vormt een uiting van zowel wetenschappelijke kwaliteit als maatschappelijke relevantie, zo kreeg de commissie van de decanen te horen. De kwaliteit van onderzoeksgroepen moet daarom ook worden beoordeeld aan de hand van de bijdrage die ze leveren aan het onderwijs in de bachelorfase maar zeker ook in de (onderzoeks)masterfase. Andersom betekent dit ook dat bij het beoordelen van de wetenschappelijke productie rekening moet worden gehouden met de mate waarin onderzoeksgroepen hun tijd niet volledig aan onderzoek hebben kunnen besteden. De decanen stelden vast dat kwaliteit zeker ook is af te meten aan maatschappelijke relevantie (bij de discipline met name aantoonbaar via het lidmaatschap van belangrijke organisaties op het terrein van rechtspraak of recht en beleid), maar tegelijkertijd duidelijk moet zijn dat de scheidslijn tussen wetenschappelijke kwaliteit en maatschappelijke

relevantie niet altijd nauw te trekken valt omdat bepaalde producten beide in zich kunnen verenigen. Ze wezen in dit verband op zogenaamde annotaties, in het geval deze behalve een op de praktijk gerichte bespreking van het vonnis of arrest ook nieuwe wetenschappelijke inzichten bevatten. Met de door de decanen geconcretiseerde inkleuring van de indicatoren op zak, bleken de te visiteren onderzoeksgroepen uitstekend in staat de kwaliteit van hun onderzoek te verantwoorden in het licht van zowel de eigen onderzoekstraditie als de externe wetenschappelijke maatstaven.

6. AANBEVELINGEN

Vervolgstap nodig

Dit adviesrapport draagt met reden de titel *Naar een raamwerk voor de kwaliteitsbeoordeling van sociaalwetenschappelijk onderzoek*. Het geeft geen kant-en-klaar beoordelingssysteem, maar een kader waarbinnen bestuurders kwaliteitsbeoordelingen in de sociale wetenschappen vorm en inhoud kunnen geven. De achtergrond hiervoor is enerzijds gelegen in de wens recht te doen aan de grote diversiteit in kwaliteitsculturen binnen de sociale wetenschappen en anderzijds in de door de commissie vastgestelde noodzaak dat de onderzoekers in de diverse vakgebieden zelf verantwoordelijkheid nemen voor het zichtbaar en toetsbaar maken van de kwaliteit in het eigen vakgebied. Dat betekent echter niet dat dit adviesrapport vrijblijvend is. Het doet heldere uitspraken over de uitgangspunten voor de kwaliteitsbeoordeling van sociaalwetenschappelijk onderzoek en roept de adressanten van dit adviesrapport – de decanen en de onderzoeksdirecteuren op het gebied van de sociale wetenschappen, maar evenzeer de visitatiecommissies en niet in de laatste plaats de onderzoekers zelf – op deze te onderschrijven en concreet aan het werk te gaan met het voorgestelde raamwerk voor de kwaliteitsbeoordeling.

Het identificeren van kwaliteitsindicatoren binnen elk van de zes beoordelingscriteria is een stap die de onderzoekers zelf moeten zetten. Beoefenaars van het betreffende vakgebied zijn in beginsel gehouden aan de kwaliteitsindicatoren en hun gewichten die binnen dat vakgebied zijn overeengekomen, tenzij zij met redenen omkleed kunnen aangeven waarom hiervan zou moeten worden afgeweken. In principe geldt het adagium: *'comply or explain'*. Afwijkingen zouden eveneens voorafgaand aan de beoordelingsprocedure moeten worden overeengekomen in de *'terms of reference'* tussen beoordelaars en beoordeelden.

In dit licht pleit het adviesrapport ervoor dat de vakgebieden, bijvoorbeeld via de disciplineoverlegorganen of de onderzoekscholen, binnen afzienbare termijn kwaliteitsindicatoren en hun gewichten vaststellen ten behoeve van de kwaliteitsbeoordeling van sociaalwetenschappelijk onderzoek. Het vaststellen van deze indicatoren heeft als bijkomend voordeel dat het de kwaliteitscultuur – en daarmee de ‘standaarden’ ten aanzien van missie, doelgroepen, wijzen van communicatie en kwaliteitsindicatoren – binnen het eigen vakgebied explicieter en daarmee ook zichtbaarder maakt. Onderzoekers uit andere vakgebieden die bij ex ante kwaliteitsbeoordelingen bij beoordelende instanties zoals NWO zijn betrokken, kunnen daardoor meer inzicht verkrijgen in de verschillen in kwaliteitsculturen tussen vakgebieden, daarmee rekening houden bij hun beoordelingen, en aldus ook recht doen aan vakgebiedspecifieke beoordelingsmaatstaven.

In het verlengde daarvan pleit het adviesrapport ervoor dat de desbetreffende opdrachtgevers voor de kwaliteitsbeoordeling vakgebiedspecifieke kwaliteitsbeoordelingen in de sociale wetenschappen mogelijk maken. Het verdient aanbeveling de vaststelling van een dergelijk referentiekader als een afzonderlijke fase aan het begin van de beoordelingsprocedure te organiseren in nader overleg met de beoordeelde, zodat zowel beoordelaars als beoordeelde over hetzelfde beoordelingsinstrumentarium beschikken en daarmee weten waar ze aan toe zijn.

Algemene uitgangspunten bij kwaliteitsbeoordelingen

De volgende uitgangspunten hebben een algemeen geldende waarde bij kwaliteitsbeoordelingen:

- De kwaliteitsbeoordeling betreft een set *algemeen* geldende beoordelingscriteria, waarbinnen *specifieke* kwaliteitsindicatoren en hun gewichten kunnen worden geïdentificeerd en geëxpliciteerd. Op deze wijze wordt recht gedaan aan twee gerechtvaardigde wensen die op het eerste gezicht strijdig zijn: de wens van onderzoeksgroepen op hun eigen missie en kwaliteitscultuur te worden beoordeeld, én de wens van bestuurders om te vergelijken tussen onderzoeksgroepen ter ondersteuning van strategische beslissingen over de inzet van menskracht en middelen.
- De kwaliteitsbeoordeling richt zich op twee kwaliteitsdomeinen: ‘wetenschappelijke kwaliteit’ en ‘maatschappelijke relevantie’, en binnen elk van deze domeinen op drie beoordelingsdimensies: ‘aantoonbare productiviteit’, ‘aantoonbaar gebruik’ en ‘aantoonbare blijken van erkenning’.
- Binnen de set algemeen geldende beoordelingscriteria hebben onderzoekers/onderzoeksgroepen het recht, maar ook de plicht om eigen kwaliteitsindicatoren en hun gewichten te expliciteren die passend zijn voor het eigen vakgebied, en daarover verantwoording af te leggen.
- Prestaties op de kwaliteitsindicatoren dienen transparant, traceerbaar en toetsbaar te zijn.
- Beoordelaars toetsen de gekozen kwaliteitsindicatoren en hun gewichten onder

andere op ambitieniveau, en beoordelen de geleverde prestaties op deze indicatoren. Bij deze beoordeling is niet zozeer de kwantiteit van een enkele parameter belangrijk, maar de balans van alle zes beoordelingscriteria. Dit is niet zozeer van toepassing op de individuele onderzoeker, maar wel op de onderzoeksgroep.

- De ontwikkelingsfase van onderzoeker en onderzoeksgroep worden in de beoordeling meegewogen.
- Prestaties op de kwaliteitsindicatoren voor maatschappelijke relevantie tellen pas mee wanneer ze berusten op en traceerbaar zijn naar kwalitatief goede wetenschappelijke producten.

Met deze uitgangspunten zijn de contouren van de beoordelingssystematiek geschetst. Of en hoe deze beoordelingssystematiek in de praktijk te brengen is, is afhankelijk van de wijze waarop het veld van de sociale wetenschappen ermee aan de slag gaat. Dit adviesrapport is zodanig opgesteld dat het handvatten biedt voor meerdere soorten kwaliteitsbeoordelingen: jaargesprekken met wetenschappelijke medewerkers, benoemingen van hoogleraren, facultair investeringsbeleid, landelijke onderzoeksvisitaties, etc. De opdracht aan het veld van de sociale wetenschappen is om met de geschetste methodiek te experimenteren, zodat met concrete ervaringen invulling kan worden gegeven aan het nieuwe *Standard Evaluation Protocol* (SEP), dat in 2015 ingaat.

Teneinde de landelijke kwaliteitsbeoordelingen te stroomlijnen, geeft dit adviesrapport hieronder een aantal aanbevelingen mee aan de opdrachtgevers, de onderzoekseenheden en de visitatiecommissies.

AANBEVELINGEN AAN DE OPDRACHTGEVERS VOOR DE KWALITEITS-BEOORDELINGEN

De opdrachtgevers voor de kwaliteitsbeoordelingen zijn doorgaans de (gezamenlijke) decanen op het gebied van de sociale wetenschappen of hun onderzoeksdirecteuren. Zij krijgen als motto mee: “Opdrachtgevers voor de kwaliteitsbeoordelingen zijn ervoor verantwoordelijk dat er een kwaliteitsbeoordelingssysteem *is*, en doen recht aan inhoudelijke verschillen tussen vakgebieden”. Aanbevelingen aan deze opdrachtgevers zijn:

- Stel de visitatiecommissie zodanig samen dat deze een oordeel kan vellen over de zes globale beoordelingscriteria. Waak ervoor dat de visitatiecommissie zich een oordeel kan vormen over de kwaliteitscultuur in het te beoordelen vakgebied; dit om te voorkomen dat binnen het vakgebied een *closed shop* zou ontstaan. Daartoe kunnen bijvoorbeeld leden van de visitatiecommissie worden aangezocht die relatieve buitenstaanders zijn en in ieder geval niet inhoudelijk betrokken zijn bij het vakgebied. Bij de beoordeling van de maatschappelijke relevantie van sociaal-wetenschappelijk onderzoek kunnen ook externe doelgroepen een belangrijke taak hebben.
- Geef aan de visitatiecommissie een heldere opdracht mee.
- Stel de visitatiecommissie zodanig samen dat ze beschikt over kennis over en gevoel voor beide kwaliteitsdomeinen (‘wetenschappelijke kwaliteit’ en

‘maatschappelijke relevantie’), en voorzie de visitatiecommissie van voldoende relevante informatie over de beoordelingsprocedure en de daarbij te hanteren beoordelingskaders.

- Benoem expliciet de mogelijkheid voor de visitatiecommissie om voor de *inhoudelijke* beoordeling van het wetenschappelijk werk van de te beoordelen onderzoeksgroepen een beroep te doen op inhoudsdeskundige referenten op de respectievelijke onderzoeksterreinen.
- Start tijdig met de beoordelingsprocedure zodat er ruimte is voor onderhandelingen over de kwaliteitsindicatoren en hun gewichten, resulterend in expliciete overeenstemming over de te hanteren *‘terms of reference’* tussen beoordelaars en beoordeelde.

AANBEVELINGEN AAN DE ONDERZOEKSEENHEDEN

De te evalueren onderzoekseenheden zijn doorgaans onderzoeksgroepen bij universiteiten of onderzoeksinstituten op het gebied van de sociale wetenschappen. Zij krijgen als motto mee: “De te evalueren onderzoekseenheden hebben het recht op eigen kwaliteitsindicatoren en hun gewichten, maar ook de plicht daarover verantwoording af te leggen”. Aanbevelingen aan deze onderzoekseenheden zijn:

- Houd bij het opstellen van het zelfevaluatierapport terdege rekening met de opdracht die aan de visitatiecommissie is gegeven.
- Expliciteer de eigen missie, doelgroepen en bijbehorende communicatiemiddelen, zodat deze transparant, traceerbaar en toetsbaar zijn.
- Expliciteer voor elk van de zes beoordelingscriteria de kwaliteitsindicatoren en hun gewichten. Als *default* gelden de kwaliteitsindicatoren en hun gewichten die door het eigen vakgebied zijn ontwikkeld. Bij de verantwoording geldt het adagium *‘comply or explain’*. Als er nog geen kwaliteitsindicatoren en hun gewichten in het vakgebied zijn ontwikkeld, dient het betreffende vakgebied, bijvoorbeeld via de disciplineoverlegorganen of de onderzoekscholen, deze op afzienbare termijn vast te stellen ten behoeve van de kwaliteitsbeoordeling van sociaalwetenschappelijk onderzoek.
- Lever een bijdrage aan de ontwikkeling van de kwaliteitscultuur in het eigen vakgebied door in de rol van *peer* de discussie in het vakgebied over kwaliteitsbeoordeling en kwaliteitsindicatoren te stimuleren.
- Neem verantwoordelijkheid door relevante gegevens over het eigen werk systematisch bij te houden en door verantwoording af te (willen) leggen over de kwaliteit van het eigen werk.

AANBEVELINGEN AAN DE VISITATIECOMMISSIES

De visitatiecommissies krijgen als motto mee: “De visitatiecommissies beoordelen de kwaliteit van het wetenschappelijk onderzoek binnen de context van de missie van de onderzoekseenheid en stellen vooraf het instrumentarium daarvoor vast. Kwaliteit is niet identiek aan kwantiteit”. Aanbevelingen aan de visitatiecommissies zijn:

- Verifieer voorafgaand aan de beoordelingsprocedure of er sprake kan zijn van een verschil in kwaliteitsculturen en of de kwaliteitsindicatoren en hun gewichten zijn geëxpliciteerd voor elk van de zes beoordelingscriteria.
- Stel vast of/dat deze kwaliteitsindicatoren en hun gewichten acceptabel zijn, en koppel tijdig terug als dat problemen kan opleveren.
- Relateer de beoordeling aan de missie van de onderzoekseenheden en aan de overeengekomen kwaliteitsindicatoren en hun gewichten.
- Maak in eerste instantie onderscheid tussen wel en niet voldoende zijn van het werk van de onderzoekseenheden, en in tweede instantie tussen wel en niet excellent zijn van dat werk.
- Tellen is nooit voldoende. Onderzoekers verdienen een oordeel dat is gebaseerd op de inhoud van hun wetenschappelijk werk.

BRONNEN

AO-consult (2012), *Onderzoek publicatieculturen NWO-MaGW*.

De Groot, A.D. (1986), *Begrip van evalueren*. (pp.137-152).

De Jonge Akademie (2012), *De wetenschap van het publiceren*.

Klandermans, Bert (oktober 2009), *Gedrags- en maatschappijwetenschappen ondergewaardeerd*.

Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (mei 2005), *Judging research on its merits*.

Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (november 2010), *Kwaliteitsbeoordeling in de ontwerpende en construerende disciplines*.

Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (mei 2011), *Kwaliteitsindicatoren voor onderzoek in de geesteswetenschappen*.

Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (2012a), *Naar een adequaat systeem voor de beoordeling van kwaliteit en relevantie van geesteswetenschappelijk onderzoek*.

Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (2012b), *Zorgvuldig en integer omgaan met onderzoeksgegevens*.

Koops, Willem (juni 2012), *Bekentenissen van een decaan*.

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (2012), *Rijksbegroting*.

Vlaamse Raad voor Wetenschap en Innovatie (mei 2011), *Naar waarde geschat. Valorisatie van onderzoek in de humane en sociale wetenschappen*.

BIJLAGE 1.

INSTELLINGSBESLUIT

COMMISSIE ‘KWALITEITSINDICATOREN SOCIALE WETENSCHAPPEN’

(KENMERK SWR/AV/3137)

Het bestuur van de KNAW, gelet op artikel 8 van het *Reglement van de KNAW*, overwegende dat de KNAW-adviezen *Maatwerk in de kwaliteitsbeoordeling van de ontwerpende en construerende wetenschappen* en *Kwaliteitsindicatoren voor onderzoek in de geesteswetenschappen* in november 2010 resp. mei 2011 zijn verschenen, en dat het Gebiedsbestuur Maatschappij- en Gedragwetenschappen (MaGW) van de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) alsmede de decanen van de faculteiten op het gebied van de sociale wetenschappen recent hebben aangegeven behoefte te hebben aan betere beoordelingsinstrumenten voor sociaal-wetenschappelijk onderzoek, besluit op voordracht van de Sociaal-Wetenschappelijke Raad tot het instellen van de adviescommissie ‘Kwaliteitsindicatoren sociale wetenschappen’, hierna te noemen de commissie.

(Zie voor een toelichting op het probleem dat aanleiding is voor het advies de bijlage (*Voorstel voor werkprogramma KNAW-adviezen 2011* d.d. 7 januari 2011) die integraal deel uitmaakt van dit instellingsbesluit.)

Artikel 1. Taakopdracht

De commissie heeft tot taak een adviesrapport voor te bereiden dat instanties die met beoordeling van sociaal-wetenschappelijk onderzoek te maken hebben, handvatten aanreikt voor het opstellen van goede beoordelingsinstrumenten en in het bijzonder kwaliteitsindicatoren op het gebied van de sociale wetenschappen. Het beoogde effect is dat deze instanties het advies in betere beoordelingsinstrumenten uitwerken.

De commissie draagt zorg voor aanbieding van genoemde rapportage aan het bestuur uiterlijk in december 2012.

Artikel 2. Samenstelling en instellingsduur

Tot lid van de commissie worden op persoonlijke titel benoemd:

- *Voorzitter*: prof. dr. J.M. (Jozien) Bensing (psychologie, UU)
- *Andere leden*:
prof. dr. R. (Rudy) Andeweg (politicologie, UL)

prof. dr. Ph.H.B.F. (Philip Hans) Franses (decaan Erasmus School of Economics, EUR)

prof. dr. B. (Birgit) Meyer (antropologie, UU)

prof. dr. J.E.J. (Corien) Prins (rechtswetenschappen, UvT)

prof. dr. mr. C.J.M. (Kees) Schuyt (sociologie, UvA)

De commissie wordt ingesteld tot 1 januari 2013.

De commissie wordt ondersteund vanuit het bureau van de KNAW⁵ overeenkomstig de aanwijzingen van de Algemeen directeur.

Artikel 3. Kwaliteitsbeheer

De leden van de commissie hebben voordat zij benoemd zijn, kennis genomen van de *Preambule op Belangenverklaring Adviescommissie* en het *Formulier Belangenverklaring Adviescommissie KNAW* ingevuld en geretourneerd. De leden hebben verklaard dat er geen verstrengeling van belangen ontstaat door deel te nemen aan deze commissie.

Het beleid omtrent *peer review* is beschreven in het *Beleidskader Kwaliteitsborging Adviezen*. Van dit beleid wordt niet afgeweken.

Artikel 4. Nazorg en communicatie

De commissie besteedt aandacht aan de nazorg en communicatie rondom haar bevindingen.

Artikel 5. Kosten en vergoedingen

De leden ontvangen op basis van art. 18 lid 2 van het *Reglement van de KNAW* een vergoeding voor de gemaakte reiskosten.

Artikel 6. Geheimhouding

De commissie neemt geheimhouding in acht ten aanzien van alle informatie die in het kader van de uitvoering van dit besluit bekend wordt en waarvan het karakter als vertrouwelijk is aan te merken.

Aldus vastgesteld door het bestuur van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen op 11 oktober 2011 te Amsterdam.

namens het bestuur van de KNAW,

Dr. K.H. Chang

Algemeen directeur

---

⁵ Mw. dr. A. (Ans) Vollering (senior beleidsmedewerker, KNAW) was secretaris van de commissie.

Voorstel voor werkprogramma KNAW-adviezen 2011

Titel voorstel

'Kwaliteitszorg sociale wetenschappen'

1. Welke vraag of welk probleem vormt de aanleiding voor het advies?

De sociale wetenschappen kennen veel meer dan bijvoorbeeld de natuurwetenschappen en de geesteswetenschappen heterogeniteit in de aard van de disciplines die hieronder vallen. Het zal een ieder duidelijk zijn dat strafrechtjuristen een ander vak uitoefenen dan neuropsychologen, ondanks het feit dat de toenemende kennis van het menselijk brein het strafrecht voor nieuwe uitdagingen plaatst.

Vooral bij onderzoeksbeoordelingen wordt tot nu toe nauwelijks recht gedaan aan deze heterogeniteit, en daardoor is een *fair* oordeel over de kwaliteit van sociaal-wetenschappelijk onderzoek niet mogelijk.

De problematiek bij beoordeling van sociaal-wetenschappelijk onderzoek spitst zich toe op twee samenhangende punten:

1. Hoe kan men bij de beoordeling recht doen aan de verschillen in publicatiecultuur tussen de verschillende disciplines en voorkomt men dat een *'one-size-fits-all'*-beoordeling dominant is? Daarbij gaat het niet alleen om de vraag hoe je recht doet aan de variëteit in wetenschappelijke producten (naast artikelen en boeken ook annotaties etc.), maar vooral om de vraag wat bijbehorende kwaliteitscriteria zijn. Daarbij speelt ook dat sommige vakgebieden binnen de sociale wetenschappen fenomenen bestuderen binnen de nationale context. De verschillen in publicatiecultuur zijn overigens, meer in het algemeen, al genoemd in het KNAW-advies *Judging research on its merits* (2005). Dit advies behoeft nadere uitwerking voor de sociale wetenschappen.
2. Hoe kan men bij de beoordeling recht doen aan de maatschappelijke relevantie van sociaal-wetenschappelijk onderzoek? Daarbij gaat het om de vraag hoe de kwaliteit van maatschappelijke impact zou kunnen worden gemeten en beoordeeld. Dit is niet alleen een kwestie tussen disciplines (economische kennis wordt anders benut door bedrijfsleven en overheden dan psychologische kennis), maar ook binnen disciplines (mensenrechtenjuristen adresseren een ander forum dan bestuursrechtjuristen). Ook hier is sprake van een grote diversiteit aan kanalen waarlangs wetenschappelijke kennis zijn weg vindt naar de samenleving: van vakbladen voor praktijkbeoefenaren en van belangrijke adviesraden tot bijdragen aan de

opiniepagina's van de dagbladen. Bij de benutting van kennis in de maatschappelijke context spelen belangrijke vragen van zorgvuldig omgaan met - en mogelijk misbruik van - deze kennis. In veel gevallen zijn de gebruikers van de resultaten zelf onderwerp van het onderzoek.

Onderzoeksfinciers en universitaire bestuurders hebben aangegeven behoefte te hebben aan betere beoordelingsinstrumenten voor sociaal-wetenschappelijk onderzoek. Zij erkennen dat er verschillen zijn in publicatieculturen voor disciplines binnen de sociale wetenschappen maar ex ante en ex post beoordeling van sociaal-wetenschappelijk onderzoek vindt merendeels nog plaats op basis van dezelfde indicatoren. Daardoor ervaren zij een lacune in de beoordeling van het sociaal-wetenschappelijk onderzoek.

Het advies zal ingaan op de criteria om goede beoordelingsinstrumenten voor het sociaal-wetenschappelijke onderzoek te ontwikkelen. Enerzijds is voor de sociale wetenschappen een verdiepingsslag nodig van het KNAW-advies *Judging research on its merits*. Anderzijds zal nadruk liggen op de maatschappelijke impact van sociaal-wetenschappelijk onderzoek en antwoord geven op vragen als 'Hoe meet je de effecten van sociaal-wetenschappelijk onderzoek op de samenleving?' en 'Welke mechanismen dragen bij aan de doorwerking van sociaal-wetenschappelijk onderzoek in de maatschappij?'

Het advies zal aansluiten op het gedachtegoed van: (a) het KNAW-advies 'Kwaliteitsbeoordeling in de ontwerpende en construerende disciplines' (2010); (b) het onderhanden werk van de Raad voor Geesteswetenschappen op het gebied van de kwaliteitsbeoordeling in de geesteswetenschappen (KNAW-advies, nog te verschijnen); (c) Evaluation Research in Context, waarin de KNAW participeert; (d) de adhoc-commissie van de European Science Foundation die bezig is met de problematiek van de kwaliteitsindicatoren op het gebied van de sociale wetenschappen.

Er is een opmerkelijke parallel met de ontwerpende en construerende wetenschappen als het gaat om de diversiteit in de wetenschappelijke producten, maar de wetenschappelijke producten in de sociale wetenschappen zijn van een andere orde. De parallel tussen sommige vakgebieden binnen de sociale wetenschappen en de geesteswetenschappen bestaat eruit dat zij merendeels contextueel zijn gebonden, waardoor hun internationale oriëntatie endogeen is. Ten aanzien van de maatschappelijke impact is er veel minder sprake van parallellen tussen de ontwerpende en construerende wetenschappen, en de geesteswetenschappen enerzijds en de sociale wetenschappen anderzijds, omdat in de sociale wetenschappen menselijk gedrag en maatschappelijke processen altijd zelf het onderwerp van bestudering zijn. Dat stelt niet alleen andere eisen aan de zorgvuldigheid in de kennisoverdracht, maar leidt, zoals hierboven al aangegeven, ook eerder tot '*contested knowledge*' vanuit maatschappelijke belangen.

2. Doel en effect: wat willen we met het advies bereiken?

Het advies wil instanties die met beoordeling van sociaal-wetenschappelijk onderzoek te maken hebben, handvatten aanreiken voor het opstellen van goede beoordelingsinstrumenten. Het beoogde effect is dat deze instanties het advies in betere beoordelingsinstrumenten uitwerken.

3. Voor wie is het bedoeld?

Het advies is bedoeld voor instanties die met beoordeling van sociaal-wetenschappelijk onderzoek te maken hebben. De primaire doelgroep wordt gevormd door decanen op het gebied van de sociale wetenschappen in brede zin. De secundaire doelgroep omvat beoordelende instanties zoals NWO. Beide doelgroepen hebben de diversiteit in publicatiecultuur en valorisatie op hun agenda staan.

4. Aard van het advies

[adviesrapport, briefadvies, verkenning]
Adviesrapport.

5. Wanneer moet het advies gereed zijn?

[Maand van publicatie van het KNAW-advies, plus eventueel belangrijke data voor doelgroep]

De streefdatum voor het advies is eind september / begin oktober 2011⁶. Rondom deze datum zijn er vergaderingen van de Disciplineoverlegorganen op het gebied van de sociale wetenschappen.

---

⁶ Datum was ten tijde van de ondertekening van het Instellingsbesluit Commissie 'Kwaliteitsindicatoren sociale wetenschappen' achterhaald.

BIJLAGE 2.

ENKELE BUITENLANDSE ERVARINGEN

MET 'MAATSCHAPPELIJKE RELEVANTIE' BIJ KWALITEITSBEOORDELINGEN

De centrale vraag in deze bijlage is: Hoe doet het buitenland het met maatschappelijke relevantie⁷. Dit geldt in het bijzonder voor de volgende typen kwaliteitsbeoordelingen:

- De beoordelingen van individuele onderzoekers door universiteiten in het kader van bevorderingen en werving.
- De beoordeling en visitatie van onderzoeksgroepen.
- De beoordeling van onderzoeksvorstellen in het kader van competitieve financiering.

Individuele carrièrebeoordelingen

Er is weinig systematisch onderzoek naar de wijze waarop landen omgaan met het begrip maatschappelijke relevantie bij individuele carrièrebeoordelingen. Wel is er enige informatie over de wijze waarop buitenlandse universiteiten ermee omgaan. Die praktijken variëren: sommige universiteiten hebben een schema zoals het schema uit dit adviesrapport; andere hanteren meer algemene richtlijnen die verwijzen naar onderzoek, onderwijs en management.

Enkele voorbeelden zijn:

- De universiteit van Harvard (Verenigde Staten) maakt een onderscheid naar drie typen *professors*, waaronder degenen die een substantiële bijdrage leveren aan het ontwikkelen van *Clinical Expertise*. Men onderscheidt *expertise*, *recognition* en *scholarship*.
- In Zweden zijn criteria voor hoogleraarsbenoemingen wettelijk vastgelegd. De wet spreekt alleen over onderzoek en onderwijs. Universiteiten kunnen daar eventueel eigen criteria aan toevoegen. Bijvoorbeeld de universiteit van Gotenburg doet dit, maar kijkt daarbij vooral naar managementvaardigheden.

---

⁷ Deze bijlage is opgesteld op basis van informatie aangeleverd door dr. Barend van der Meulen (Hoofd Science System Assessment bij het Rathenau Instituut).

- Het University College Dublin (Ierland) kent een '*Senior management pathway*', met ook aandacht voor *outrreach*-activiteiten als:
  - "Making a substantial contribution to intellectual, cultural, social, or economic life at institutional, regional, national or international level.
  - Having a substantial beneficial influence on the development or application of public or professional policy or practice at institutional, regional, national or international level.
  - Significant engagement with and positive impact on areas of community activity at local and international level arising from scholarship activity.
  - Developing and maintaining innovative and/or creative relationships, including secondments or other forms of service, with external bodies at a regional, national or international level, bringing a substantial benefit to the University as well as a reciprocal benefit to society.
  - Establishing a successful company of benefit to the local or national economy"
- De universiteit van Massay (Wellington, Nieuw-Zeeland) kent de *Pathways to Professor Booklet* met aandacht voor de "excellence and leadership in service both to the university and the external community".

De beoordeling en visitatie van onderzoeksgroepen

Nationale systemen van beoordeling en visitatie van onderzoeksgroepen onderscheiden zich naar de mate waarin:

- de beoordeling gebeurt op basis van kwantitatieve prestaties of op basis van visitaties door panels;
en/of
- de beoordelingsresultaten zijn gekoppeld aan financiering van onderzoek.

Nederland loopt internationaal voorop in de systematiek voor onderzoeksvisitaties en de aanpak die begin jaren 1990 door NWO, de KNAW en de VSNU is ontwikkeld (met een protocol, zelfevaluatierapporten, een visitatiecommissie en al dan niet een bibliometrische analyse). Deze systematiek heeft veel navolging in het buitenland. Dit gebeurt soms via nationale exercities (zoals bijvoorbeeld in Noorwegen die door de Research Council of Norway worden georganiseerd) en soms door afzonderlijke universiteiten (zoals onlangs bij de Universiteit van Helsinki in Finland). Vaak staat dan, net als in de Nederlandse systematiek, maatschappelijke relevantie in het protocol.

Er zijn geen aanwijzingen dat er in het buitenland betere methoden zijn om hier handen en voeten aan te geven.

Daarnaast zijn er de *performance based*-systemen, waarbij de uitkomsten ook aan bekostiging gekoppeld kunnen zijn.

Voorbeelden zijn:

- Vlaanderen, waar de zogenaamde BOF-gelden (Bijzonder Onderzoeks Fonds) worden verdeeld op basis van een outputformule. In deze systematiek is geen ruimte voor het begrip maatschappelijke relevantie. Er is wel veel discussie over hoe de

‘afwijkende’ output van de geesteswetenschappen en de sociale wetenschappen in de formule kan worden opgenomen.

- Het Verenigd Koninkrijk, waar de uitkomsten van wat nu het *Research Excellence Framework* heet (vroeger *Research Assessment Exercise*) worden gebruikt door de Higher Education Funding Councils om wat in Nederland de ‘eerste geldstroom voor onderzoek’ zou worden genoemd, te verdelen onder universiteiten.

In de Britse systematiek is veel aandacht voor impact en lijkt de systematiek steeds meer op de Nederlandse. Onderzoekseenheden die ter beoordeling worden aangemeld, worden door experts beoordeeld op ‘*overall quality*’, ‘*outputs*’, ‘*impact*’ en ‘*research environment*’. De handleiding voor het panel dat verantwoordelijk is voor de sociale wetenschappen (C2) geeft een uitgebreide toelichting op de mogelijke output die mag worden opgenomen, een specificatie van de beoordelingsschaal, en een uitwerking van de criteria (bron: www.ref.ac.uk/panels/assessmentcriteriaand-leveldefinitions):

“The main panel acknowledges that impact within its remit may take many forms and occur in a wide range of spheres. These may include (but are not restricted to): creativity, culture and society; the economy, commerce or organisations; the environment; health and welfare; practitioners and professional services; public policy, law and services. The categories used to define spheres of impact, for the purpose of this document, inevitably overlap and should not be taken as restrictive. Case studies may describe impacts which have affected more than one sphere.

Impact of any type may be local, regional, national or international, in any part of the world. The beneficiaries of impact may include (but are **not** restricted to) community/ies, the environment, individuals and organisations. The panel will treat all forms and spheres of impact and any beneficiaries described on an equal basis, assessing them according to the generic REF criteria of reach and significance.

HEIs are reminded that impacts on research or the advancement of academic knowledge within the higher education sector (whether in the UK or internationally) **are excluded**. Other impacts within the HE sector that meet the definition of impact for the REF **are included** where they extend significantly beyond the submitting HEI. (See “Guidance on submissions”, Annex C.)”

Een toelichtende tabel geeft voor verschillende subgebieden voorbeelden van wat als impact kan gelden.

De beoordeling van onderzoeksvorstellen in het kader van competitieve financiering

Hoewel dit adviesrapport niet ingaat op de beoordeling van onderzoeksvorstellen in het kader van competitieve financiering, zijn er op dat gebied toch lessen te leren over de wijze waarop wordt omgegaan met het begrip maatschappelijke relevantie.

In de Angelsaksische en Scandinavische landen is de beoordeling op maatschappelijke relevantie een belangrijk item. Voor de zusterorganisaties van NWO in deze landen geldt dat het niet gemakkelijk is maatschappelijke relevantie in de

onderzoeksvoorstellen mee te nemen. Veelal gebeurt het door in het protocol een aparte dimensie voor maatschappelijke relevantie op te nemen die vervolgens wordt gespecificeerd. De mate waarin deze dimensie van belang is, hangt ook af van het financieringsschema (zoals programmatische financiering versus open competitie).

Een voorbeeld is de situatie in het Verenigd Koninkrijk. De ESRC maakt een leerproces door rond de evaluatie van wat eerst *user relevance* heette, en tegenwoordig *impact*. Dit heeft geresulteerd in een serie studies en pogingen om de impact van sociaalwetenschappelijk onderzoek te meten en te evalueren. Belangrijke observaties en conclusies ten aanzien van het leerproces van de ESRC zijn:

- De ESRC verwacht niet dat al het onderzoek sociaaleconomische impact heeft. Excellente wetenschappelijke projecten die geen sociaaleconomische impact hebben, worden niet 'gestraft'.
- Factoren die de impact bevorderen, zijn:
  - Geïstitutionaliseerde relaties en netwerken met *user communities*.
  - Goed georganiseerde betrokkenheid van gebruikers in onderzoek.
  - Portfolio van onderzoeksprojecten met relevantie voor gebruikers.
  - Betrokkenheid van intermediaire organisaties, platforms e.d.
- Het kwantificeren van impact is zeer moeilijk en "remains challenging".
- Het is van belang dat onderzoekers in hun onderzoeksvoorstel een robuust impactplan hebben waarmee de kans dat er sociaaleconomische impact is, zo groot mogelijk wordt. Als er geen impact kan worden verwacht, moet dat worden beredeneerd in het impactplan.

Conclusies

Hoewel het begrip *peer review* vaak als *overall*-term wordt gebruikt en daardoor wordt gesuggereerd dat er uniformiteit is in beoordelingspraktijken, blijkt dat er een grote variatie in die beoordelingspraktijken is. Deze bijlage geeft een korte impressie van ervaringen met de wijze waarop het begrip maatschappelijke relevantie bij drie typen kwaliteitsbeoordelingen handen en voeten heeft gekregen.

Belangrijke conclusies zijn:

- In landen waar veel druk is op *research council(s)* en universiteiten om maatschappelijk relevant te zijn, is dit terug te vinden in de beoordelingscriteria.
- In een aantal landen heeft dit geleid tot een meer systematisch raamwerk voor de kwaliteitsbeoordeling waarin maatschappelijke relevantie een plaats heeft gekregen.
- Maatschappelijke relevantie claimen is niet genoeg – inspanningen daartoe en resultaten (gebruik, reputatie) moeten aanwijsbaar zijn.

